

ČDJ a SVP

... když dítě, které se teprve učí češtině jako druhému jazyku (ČDJ), má zároveň další speciální vzdělávací potřeby (SVP), např. některou specifickou poruchu učení.

Jak postupovat, pokud existuje kombinace ČDJ a dalších SVP? Jak nastavit žákovo fungování ve škole a ve výuce?

Desatero práce s žáky s OMJ a SPU

1. **CÍLE:** Nastavíme je v konkrétním učivu tak, aby umožnily alespoň základní osvojení navazujícího učiva, vybíráme pouze podstatné informace. Pokud žák nemá osvojené učivo z nižších ročníků, rozložíme požadavky do delšího časového období. Vymezíme základní cíle související s adaptací na školu. Intenzivně rozvíjíme kompetence v komunikaci v českém jazyce. Vzdělávací obsahy zejména v naukových předmětech omezíme na seznámení se základními pojmy učiva. Společně s intenzivním vzděláváním v ČDJ postupně rozšiřujeme obsah učiva.
2. **IVP** (individuální vzdělávací plán): Modifikujeme učivo v českém jazyce, naukových předmětech, v rámci matematiky obvykle slovní úlohy.
3. **PERSONÁLNÍ PODPORA:** Pokud možno využijeme asistenta pedagoga přímo ve výuce a mimo samotnou výuku navíc speciálně pedagogickou péči zacílenou na rozvoj oslabených perцепcí (zraková, sluchová perцепce), případně i motorických funkcí (grafomotorika, jemná motorika, senzomotorika).
4. **ČAS:** Zohledníme individuální tempo práce - nehodnotíme negativně práci, kterou dítě/žák nestihne, nenutíme ho dopisovat cvičení (hodnotíme tedy jen to, co žák stihne), nebo navýšíme časovou dotaci na přečtení textu, před čtením objasníme klíčové pojmy textu. Poskytneme i více času a na kontrolu práce, tedy raději dáme méně cvičení a ještě necháme čas na jejich opětovné přečtení. Přizpůsobíme délku textu a obecně omezíme časově limitované úkoly (pětiminutovky, práce na čas).
5. **ORGANIZACE VÝUKY:** Dovysvětlujeme zadání individuálně, zvýrazníme a vysvětlíme klíčové pojmy. Omezíme hlasité čtení před třídou. Nezkoušíme žáka před celou třídou, ale např. v lavici po zadání

samostatné práce ostatním žákům. Žák může mít k dispozici modifikovaný učební materiál, tj. oproti zbytku třídy zjednodušený, upravený, doplněný o obrázky, klíčové vizuály, tabulky apod.

6. **OVĚŘOVÁNÍ ZNALOSTÍ:** Upřednostníme ústní ověřování znalostí, případně zapojíme básničky, říkadla, písničky. Kládeme uzavřené otázky, umožníme výběr z možností, spojování, přiřazování správných odpovědí. Písemná doplňovací cvičení mohou být obtížná z důvodů nedostatečné opory ve významu pojmu. Zohledníme případnou obsahovou redukci a hodnotíme to nejzákladnější, co se měl žák naučit.
7. **VIZUALIZACE:** Co říkáme a čteme, pokud možno vždy doplňujeme obrázky, diagramy, schémata. Volíme komiksovou formu literatury pro záznam čtenářského deníku. K zápisům a osvojením si nových pojmů využíváme myšlenkové mapy (publikace Myšlenkové mapy pro děti od autora Tony Buzan) a komunikační deníky.¹
8. **PŘEDUČENÍ:** Ve všech ohledech a předmětech budujeme pojmový aparát – vytváříme pojmové slovníky s kresbami, vlepovanými obrázky. Klíčové pojmy poskytujeme **před** výkladem nové látky.
9. **RESPEKT A TOLERANCE:** Respektujeme učební styl žáka, tj. nové poznatky a obsahy učiva předáváme žákovi ve formě, která vychází vstříc jeho učebnímu stylu (zrakový, zvukový, slovně - pojmový, hmatový a pohybový). Tolerujeme sníženou kvalitu grafického projevu. Tolerujeme domýšlení koncovek i celých slov. Tolerujeme sekundárně vzniklé pravopisné chyby většinou z důvodu nedostatku času a až přílišného soustředění na psaní. Při čtení i psaní tolerujeme chyby vyplývající ze SPU (vynechávání diakritických znamének, délky hlásek, záměna písmen a hlásek tvarově a zvukově podobných, vynechávání písmen, slabik a slov, přesmykování slabik, přidávání písmen).
10. **ZMĚNY:** Střídáme činnosti, odpočinek a práce, aby neklesla pozornost. Nicméně je dobré i v tomto střídání dodržovat určitý řád, na který si dítě/žák může zvyknout.

Vypracováno ve spolupráci s Mgr. Petrou Plachou, SPC při SŠ a MŠ Aloyse Klara.

Použité zdroje: Ivana Kůrková, Anna Niklová, Anna Slabá, Martina Šulcová: Český jazyk pro cizince - metodika - intenzivní výuka. ZŠ Marjánka, 2020. <https://www.inkluzivniskola.cz/metodika-vyuka-ceskeho-jazyka-pro-cizince>

¹ viz např. <https://nadacnifondkometa.cz/2-1-2017-aplikace-komunikacni-denik/> a <https://mszsbarvicka.webnode.cz/logopedie/komunikacni-sesit/>